

OM
JERNBANE- OG SPORVEJSKONCESSIONER
EFTER DANSK RET

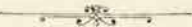

HAANDBOG
I DE FOR PRIVATE JERNBANER OG SPORVEJE
GÆLDENDE RETSREGLER

AF

FREDERIK V. PETERSEN

KONTORCHEF I MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER

KØBENHAVN
A/s J. H. SCHULTZ FORLAG
TRYKT HOS J. H. SCHULTZ A/S
1915

FORORD

*E*nhver, der har virket i Statens Centraladministration, vil hos udenforstaaende have mødt den Opfattelse, at Arbejdet der er præget af en vis Utilbøjelighed til hurtigt og uden Omsvøb at besvare de til Administrationen rettede Andragender og Forespørgsler. Den Misforstaaelse, hvorpaa denne Opfattelse beror, er i det væsentlige begrundet i manglende Kendskab til de ofte meget betydelige og særdeles grundige Undersøgelser, som maa finde Sted, naar Sager af principiel Natur skulle afgøres paa en til alle Sider betryggende Maade. Hensynet hertil kræver, at Centraladministrationens Embedsmænd ved Sagernes Behandling ingenlunde i Almindelighed kunne indskrænke sig til en Betragtning af selve de under Sagerne rejste Spørgsmaal, men tværtimod i de fleste Tilfælde maa søge at trænge til Bunds i Forstaaelsen af og Kendskaben til forskellige beslægtede Forhold eller endog til helt andre Omraader, fra hvilke dog af en eller anden Aarsag Paralleler med Udbylte kunne drages. Den nævnte Virksomhed medfører derfor ogsaa, at Embedsmændene lidt efter lidt kunne opnaa ret nøje Indsigt i Forhold, som ikke ere almentilgængelige, ja som maaske endog tildels ere lidet kendte af deres egne Kollegaer.

For mit Vedkommende har jeg, naar jeg i min Embedsvirksomhed gennem omfattende Undersøgelser dels i Ministeriet for offentlige Arbejder, dels i Rigsarkivet eller andetsteds har troet at være kommen til Bunds i Kendskaben til enkelte specielle Omraader og derved at have opnaaet en Viden, som ikke er almindelig, men som kunde være nyttig ogsaa for andre, særlig for Ministeriets eget yngre Personale, følt det som en Pligt at gøre Udbyttet af Undersøgelserne let tilgængeligt for andre. Den

nu foreliggende Fremstilling af de her i Landet gældende Retsbestemmelser for private Jernbaner og Sporveje, til hvilken Grundlaget fra Tid til anden er lagt allerede for en Aarrække siden, er udsprungen af denne Følelse. Fremstillingen er paa mange Omraader langt fra saa fyldig, som jeg kunde have ønsket den; men Frygten for, at andre Opgaver skulde komme til at lægge fuldt Beslag paa min Arbejdsevne, har faaet mig til at standse ved det nu foreliggende og opgive Tanken om at naa til noget mere fuldkomment.

Bogen udgives uden Autorisation fra Ministeriet for offentlige Arbejders Side, men med velvillig Støtte fra Ministeriet, hvorfor jeg herved udtaler en Tak til Herr Minister Hassing Jørgensen og til Herr Generaldirektør Nordlien. Under Forarbejderne har jeg i sin Tid paa flere Omraader og særlig med Hensyn til Ordningen af Stoffet modtaget værdifuld Vejledning af min Ven, Professor juris P. J. Jørgensen. Ved den endelige Udarbejdelse har jeg modtaget supplerende Oplysninger fra og haft Assistance af mine Kollegaer, Kontorchef Krarup, Ekspeditionssekretær Saxild og Assistent Bang. Endelig have D'Hrr. Kommissarius, Kammerherre C. Lerche og Etatsraad, Landinspektør P. Bentzon med deres rige Erfaring paa Ekspropriationsomraadet velvilligt givet mig udførlig Oplysning om herhen hørende Forhold, særlig med Hensyn til den i Praksis anvendte Fremgangsmaade. Jeg beder herved alle disse Herrer modtage min Tak for de Forbedringer, mit Arbejde ved deres Hjælp har opnaaet. De uden Tvivl talrige Mangler, som kunne paapeges ved Arbejdet, ere udelukkende mine egne.

Den 20. April 1915.

FREDERIK V. PETERSEN.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side.
Indledning	1—6
Jernbaner	1—3, 3—4, 5—6
Sporveje	3, 4—6
1. Sondringen mellem Jernbaner og Sporveje og mellem de forskellige Arter af disse	7—20
2. Omraadet for Jernbane- og Sporvejslovgivningen, herunder navnlig Spørgsmaalet, i hvilke Tilfælde det Offentliges Tilladelse til Virksomheden er fornøden, samt Fremstilling af den om private Transportspor (Industrispor) gældende Ret	21—34
3. Meddelelse af Tilladelse til Anlæg og Drift af Jernbaner og Sporveje. Hvem meddeler Tilladelsen? ..	35—73
Jernbaner	35—37, 38—52, 68—73
Sporveje	37, 52—73
4. Den formelle Fremgangsmaade ved Erhvervelse af Koncessionerne	74—76
Jernbaner	74—75
Sporveje	75—76
5. Tilladelsens nærmere Karakter, Koncessionsbegrebet.	77—85
6. Om Eneretten	86—129
Sporveje	86—87, 92—96, 113—16, 117—28, 129
Godsløkomotiver	96
Jernbaner	86—92, 96—113, 115—17, 127—29
7. Koncessionshavernes Pligt til at gennemføre Anlægget og opretholde Driftsvirksomheden	130—54
Jernbaner	130—51
Sporveje	130, 151—54
8. Koncessionshavernes øvrige Rettigheder og Pligter ..	155—400

	Side.
A. <i>Rettighederne</i>	156—351
1. <i>Ekspropriationsretten</i>	156—300
I. I hvilke Øjemed kan Ekspropriation finde Sted?	157—61
Mindre Udvidelser og Forandringer af Jernbaner	161
II. Hvad kan blive Genstand for Ekspro- prieration?	161—65
III. Hvilken Ret opnaas der over det ekspro- prierede?	165—81
IV. Fremgangsmaaden ved Ekspropriationen.	181—300
a. Udstikning af Linien.....	181—82
b. Besigtigelsen	183—99
finder ikke Sted ved mindre Udvidelser og Forandringer af de i Drift værende Baner.....	199
c. Ekspropriationen	199—215
foretages ved mindre Udvidelser og Forandringer af de i Drift værende Baner af vedkommende Banes Be- styrelse	214—15
d. Taksationen	216—36
Særlige Bestemmelser i Tilfælde af mindre Udvidelser og Forandringer af de i Drift værende Baner.....	233—36
Erstatning for Skade ved Sneskærme	236—38
e. Reglerne for Beregning af Erstatningen	238—59
I. Bestemmelserne angaaende Fastsæt- telse af Erstatning for Grund- stykker, som for bestandig afgives til Jernbaneanlæg	239—50
Forholdet til Brugere af Ejen- domme	248—50
II. Erstatning for midlertidig Brug af Grundstykker m. m., derunder særlig om Erhvervelse af Grus til Jernbaner.....	250—59
f. Udarbejdelsen af Erstatningsberegning- erne m. m.	259—68
g. Afgang i Hartkorn m. m.; Berigtigelse i Matrikulen.....	269—75
h. Dagpenge og Befordringsgodtgørelse..	275
i. Bestemmelserne i § 19 i Forordningen af 5. Marts 1845	276—300

	Side.
2. <i>Skattelettelser</i>	300—313
a. Fritagelse for Skatter, Afgifter og Byrder paa faste Ejendomme	300—307
b. Stempelfrihed	307—9
c. Toldfrihed	309—13
3. <i>Statstilskud</i>	314—18
4. <i>Jernbaneskyld</i>	318—23
<i>De under 1—4 nævnte Begunstigelser tilstaaes ikke Sporveje</i>	324
5. <i>Retsbeskyttelse</i>	324—50
Sporveje	324—26
Jernbaner	326—50
A. Plakat af 5. Maj 1847	326—31
B. Straffelovens §§ 288 og 289 samt Politianord- ning af 17. November 1903	331—50
<i>B. Pligterne</i>	351—400
I. <i>Bestemmelser, som i Særdeleshed ved- røre Anlægene</i>	352—72
1. <i>Godkendelse af Planer m. v. for Anlægget</i> ..	352—54
Jernbaner	352—54
Sporveje	354
2. <i>Oplysninger om Tilvejebringelse af den til Jernbaneanlæg fornødne Kapital</i>	355
3. <i>Vilkaarene for Tilvejebringelse af Forbindelse med andre Befordringsvirksomheder</i>	355—57
Jernbaner	355—56
Sporveje	356—57
4. <i>Jernbanernes Forhold til Told-, Post- og Tele- grafvæsenet</i>	357—65
5. <i>Særlige Bestemmelser vedrørende Bygningen af Jernbaner</i>	365—72
a. Udbydelse af Arbejder i Licitation ...	365—66
b. Anvendelse af indenlandsk Arbejdskraft	366—68
c. Antagelse af ledende Ingeniør	368—69
d. Forbud mod Arbejde paa Søn- og Hel- ligdage	369
e. Forsikring af Arbejdere mod Ulykkes- tilfælde	369—71
f. Sikkerhed for Udbetaling af Arbejderes Løn	371
g. Beskyttelse af Fortidsminder	371

	Side.
II. Bestemmelser, som i Særdeleshed vedrøre Driften	372—400
6. Tilladelse til Aabning af Jernbaner og Sporveje	372
7. Love for Jernbaneselskaber	372—74
8. a. Indfødsret for Medlemmer af Jernbanebestyrelser	374—75
b. Godkendelse af Ansættelse af Tjenestemænd ved Jernbaner	375—76
c. Forsikring mod Ulykkestilfælde af Tjenestemænd ved Jernbaner	376—77
9. Godkendelse af Køreplaner	377—78
Jernbaner	377
Sporveje	377—78
10. a. Fastsættelse af Takster	378—79, 381—82
Jernbaner	378—79, 381—82
Sporveje	382
b. Godkendelse af Befordringsreglementer for Jernbaner	379—80, 381—82
c. Godkendelse af Lønningsbestemmelser for Jernbaner	380, 381—82
d. Godkendelse af Uniformsreglementer for Jernbaner	380—81, 381—82
e. Godkendelse af Instrukser og Reglementer for Tjenesten paa Jernbaner	381—82
11. Sikkerhedsbestemmelser	382—92
Jernbaner	382—91
I. Foranstaltninger mod Ildsvaade	383—86
— — Ukrudtsplanter	386
II. Politireglementer, Ordensreglement for uindhegnede private Jernbaner	386—91
Sporveje	391—92
12. Erstatningsansvar for Skade, forvoldt ved Driftsvirksomheden	392—97
13. Jernbaners Forhold til Militæretaten, Banernes Betrædelse af andre Myndigheder	397—98
14. Særlige Bestemmelser for Sporveje	398—99
a. Anbringelse af Brosten op til Skinnerne	398
b. Vedligeholdelse af en Del af Vejbanen	398—99
c. Ingen Hindringer for den almindelige Vejførdsel	399
15. Koncessionshaverne underkastede almindelige Love, Koncessionshavernes Værneting	399—400

VII

	Side.
9. Kontrolbestemmelser	401—13
Jernbaner; almindelige Tilsyn	401—4, 405—10
— ; Polititilsyn med Anlæg	404—5
Sporveje	410—13
10. Afgørelse af Tvistigheder vedrørende Koncessionerne	414—15
11. Overdragelighed af Rettigheder og Pligter efter Koncessionerne	416—26
Overdragelse af Koncessionerne	416—19
— - enkelte Formuegenstande	419—20
Bortforpagtning	420—21
Fusion	422—26
12. Ophør af Koncessioner	427—37

BILAG

1. Skrivelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder angaaende Regler for private Transportspor	441—42
2. Kørselsreglement for Roebaner	443—44
3. Bekendtgørelse af 18. Maj 1840 for Hertugdømmerne	445—51
4. Erklæring fra Generalprokurøren om Fornyelse af Tilsagn om en Jernbanekoncession	452—54
5. Kgl. Resolution angaaende Spørgsmaal om do.	455—56
6. Fortegnelse over Sporvejskoncessioner	457
7. Kgl. Resolution angaaende Spørgsmaal om et Jernbaneanlæg paa Fyen	458—59
8. Vejledning til Affattelse af Andragender om Jernbanekoncessioner	460—61
9. Ekstrakt af Koncession til Anlæg og Drift af et Skibsværft og Maskinværksted ved Helsingør Havn ...	462—64
10. Kgl. Resolution angaaende Overkørsler over Roskildebanen	465
11. Regler for Anlæg af Overkørsler m. m. ved Privatbaneanlæg	466—68
12—13. Skrivelser fra Indenrigsministeriet angaaende Approbation paa Forandringer i Retningslinien for et Jernbaneanlæg m. m.	469—71

VIII

	Side.
14. Skrivelse fra Samme angaaende Fæsteres Stilling ved Forligshandling om Grundafstaaelse ved Ekspropriation	472—73
15. Skrivelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder angaaende Tilkaldelse af særlig sagkyndige ved Taksation i Anledning af Ekspropriation til Jernbaneanlæg	474—75
16. Skrivelse fra Samme om do. samt om Fremgangsmaaden ved Taksationen og om Tidspunktet for Udbetaling af Erstatningerne	476—78
17. Instruks for ledende Landinspektører ved Jernbaneanlæg	479—83
18. Skrivelse fra Indenrigsministeriet om Ordning af Forholdet mellem Ejere og Brugere ved Ekspropriation til Jernbaneanlæg	484—85
19—22. Skrivelser fra Samme angaaende Revision af Erstatningsberegninger	486—91
23. Skrivelse fra sammes 2det Departement angaaende Panthaveres Stilling ved Jernbaneekspropriationer	492—93
24. Skrivelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder angaaende do.	494—95
25. Skrivelse fra Indenrigsministeriet angaaende do. ...	496
26. Skrivelse fra Samme angaaende Afholdelse af „foreløbige“ Regnskabsmøder	497
27. Skrivelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder angaaende Omvurdering til Ejendomsskyld af Ejendomme, der have afgivet Arealer til Jernbaneanlæg	498—502
28. Skrivelse fra Indenrigsministeriet angaaende Skyld-sætning af aflagte Jernbanearealer	503
29. Skrivelse fra Samme angaaende Udbetaling af kapitaliseret Tiende af eksproprierede Ejendomme ...	504—5
30. Skrivelse fra Samme angaaende Overførelse af Tiendebyrde til et af en Jernbane erhvervet Areal	506
31. Skrivelse fra Landbrugsministeriet angaaende Tiendeafløsning for matrikulerede Jernbanearealer	507—8
32. Skrivelse fra Indenrigsministeriet angaaende hvorledes der bør forholdes med Tiendebyrder ved Ekspropriation til mindre Udvidelser af Jernbaner	509—11
33—34. Skrivelser fra Indenrigsministeriet angaaende Re-kognition af Ejendomme, som eksproprieres til Jernbaneanlæg	512—13

IX

	Side.
35. Skrivelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder angaaende den matrikulære Behandling af Sager vedrørende Ekspropriation til Jernbaneanlæg i København	514
36. Erklæring fra Kammeradvokaten vedrørende Jernbanernes Hegnspligt m. m.	515—16
<hr/>	
Sagregister	517—24

INDLEDNING

Ved *Jernbane* i videre Forstand forstaas et Befordringsmiddel, bestaaende af Skinnespor, ad hvilke særligt til Kørsel ad Sporene konstruerede Vogne til Befordring af Personer, Gods eller andet fremføres ved Heste eller mekanisk Bevægkraft. Denne Begrebsbestemmelse er — med en enkelt Tilføjelse (jfr. nærmere nedenfor i 1. Afsnit) — tillige anvendelig paa Sporveje¹). Forsaavidt det hos ENDEMANN (*Das Recht der Eisenbahnen*, 1886, S. 1) udtales, at en Jernbane ogsaa foreligger, hvor Befordringen ikke foregaar paa Land, men paa Vandet, idet Vognene staa stille paa Fartøjer, forsynede med Jernskinner (Dampfærger), skal fremhæves, at de om Jernbaner gældende Lovbestemmelser ikke kunne anses for anvendelige paa saadanne Fartøjer, som derimod maa underligge den om Dampfartøjer (Skibe) gældende Lovgivning.

Allerede i Oldtiden har man haft Opmærksomheden henvendt paa den Lettelse, der ved Anvendelse af Skinner opnaas til Fremførelse af Vogne. Det var derfor ikke ualmindeligt, særlig hvor Talen var om tungere Transporter, at anvende Skinner (af Sten eller Træ). Senere synes Kendskaben til dette Lettelsesmiddel for Kørselen at være svunden bort, og først i en nyere Tid genfinder man Skinnespor (af Jern), særlig ved industrielle Virksomheder (til Transport af Bjærgværksprodukter m. v.). En større praktisk Betydning faar Anvendelsen af Skinnespor dog først, efter at det er lykkedes at forene den med Anvendelsen af selvbevægende Damp-

¹) Jfr. tildels v. STENGEL: *Wörterbuch des Deutschen Verwaltungsrechts*, 1890, 1. Bind, S. 347.

lokomotiver. Den praktiske Løsning af dette Problem findes i Aaret 1814 af Englænderen GEORGE STEPHENSON efter talrige forudgaaende Forsøg dels fra hans, dels fra andres Side; men først omkring Aar 1830 komme *Jernbaner* i moderne Forstand (Jernbaner til offentlig Person- og Godstrafik) i Anvendelse. Derefter følger en betydelig Udvikling af Jernbanevæsenet med Anlæg af Jernbaner først i England og snart efter i alle Kulturlande. I Tyskland aabnedes saaledes i Aaret 1835 den første egentlige Jernbane¹⁾. Ved Paavirkning fra tysk Side rejstes omtrent samtidig her til Lands Spørgsmaal om Anlæg af Jernbaner, idet det blev overdraget en den 10. December 1835 nedsat Kommission at tage Spørgsmaalet om Anlæg af en Jernbane i Holsten til Lettelse af Kommunikationen mellem Nord- og Østersøen under Overvejelse. Denne Kommission gik i Henhold til kgl. Kommissorium af 12. Juni 1844²⁾ som Led op i den da til Afgørelse af »alle de specielle Kvæstioner, der kunde opstaa med Hensyn til Anlæg af Jernbaner i hele Riget« nedsatte Kommission, hvis Virksomhed ophørte ifølge kgl. Resolution af 24. November 1848, der bestemte, at de Kommissionen paahvilende Forretninger skulde henlægges under Indenrigsministeriet³⁾, jfr. Kundgørelse af s. D. I Henhold til kongelig Resolution af 27. April 1900 angaaende en Deling af det daværende Indenrigsministerium henhøre Sager vedrørende Jernbanevæsenet ligesom ogsaa Sporvejs-sager nu under det ved nævnte Resolution oprettede Ministerium for offentlige Arbejder⁴⁾.

Den første Jernbane her i Kongeriget (Jernbanen fra København til Roskilde) aabnedes den 27. Juni 1847 (Kon-

¹⁾ V. STENGEL: Wörterbuch, 1. Bind, S. 348.

²⁾ Jfr. Kancelli-Plakat af 26. Juni 1844.

³⁾ Jfr. nærmere: KRINGELBACH: Civile Direktioner og Kommissioner samt andre overordnede Myndigheder under Enevælden, 1899, S. 53—55.

⁴⁾ Et Ministerium for offentlige Arbejder oprettedes allerede fra den 15. Januar 1894, jfr. Bekendtgørelser af 13. s. M. og af 28. September s. A., men ved kgl. Resolution af 22. Maj 1896 henlagdes de under nævnte Ministerium hørende Sager atter til Indenrigsministeriet, jfr. Bekendtgørelse af s. D.

cession meddeltes den 25. Maj 1844, se USSINGS Reskriptsamling).

Medens Skinner — som foran berørt — allerede i en meget tidlig Tidsperiode have fundet Anvendelse særlig ved Fremførelse af tunge Fragtvoгне, ere *Sporveje* af de nu almindeligt anvendte Former, særlig til Persontrafik, et endnu nyere Produkt end Jernbanerne og tildels en Affødning af disse, idet Betydningen af Sporvejsanlæg først ret er gaaet ind i den almindelige Bevidsthed, efter at man havde etableret Jernbaner forskellige Steder og derigennem erfaret, hvilken overordentlig Indflydelse disse kom til at udøve paa den almindelige Samfærdsel. Trangen til bedre og hurtigere Befordringsmidler for den lokale Trafik gjorde sig da ogsaa gældende. Man begyndte med Hestesporveje og er da senere gaaet over til Anvendelse af mekanisk Kraft til Fremførelse af Sporvoгне. Den første Hestesporvogn etableredes i New York i Aaret 1852. I 1860 fulgte England efter, og først i 1865 aabnedes i Tyskland og i Østrig-Ungarn Hestesporveje¹⁾. Til Tyskland overførtes Sporvejene af en dansk Ingeniør²⁾, medens der her i Danmark allerede i Aaret 1859 var meddelt Tilladelse til Anlæg og Drift af en Sporvej. Hjemmel for Meddelelse af Eneretsbevillinger til Sporvejsdrift gaves dog først ved Loven af 23. Januar 1862.

Det er en naturlig Følge af den hurtige Udvikling, som Jernbane- og Sporvejsvæsenet har haft, at Lovgivningen ikke i de første Aar har kunnet holde Skridt med Udviklingen. En udførligere Lovgivning for det paagældende Omraade har først kunnet opstaa lidt efter lidt; Ukendskaben til de mangfoldige særlige Retsforhold, som opstaa navnlig ved *Jernbaners* Anlæg og Drift, maatte medføre, at man ikke paa For-

¹⁾ V. ROLL: Enzyklopädie des gesamten Eisenbahnwesens, 1ste Udgave, VI Bind, 1894, S. 2654.

²⁾ K. HILSE: Handbuch der Strassenbahnkunde, I Bind, 1892, S. 14.

haand kunde have omfattende detaillerede Lovbestemmelser fastslaaede. I de første Aar, da Jernbaner anlagdes, mente man, at man vedrørende de i Anledning heraf opstaaende Spørgsmaal kunde hjælpe sig med de allerede tidligere bestaaende almindelige Love, idet man kun, hvor disse ikke strakte til, tilføjede de fornødne Bestemmelser i den til Anlæg og Drift af vedkommende Jernbane udfærdigede Koncession. Da Jernbanevæsenet betragtedes som en videre Udvikling af Vevjvæsenet, behandlede man saaledes oprindelig Jernbanerne selv efter Analogien af Bestemmelserne om Landeveje. Jernbanebefordringsvæsenet behandledes efter de almindelige Bestemmelser for Fragtkørsel¹⁾.

Det viste sig dog snart, at Jernbanevæsenet er af en saa særegen Beskaffenhed og fremkalder saa ejendommelige Retsforhold, at en selvstændig Lovgivning for dette Omraade paa kræves. Saaledes opstod da lidt efter lidt særlige Love vedrørende Jernbaner. Lovgivningens Udvikling er derefter skreden frem, efterhaanden som Trangen til særegne Bestemmelser har meldt sig. Begyndelsen er gjort med Bestemmelser vedrørende Ekspropriation til Jernbaneanlæg og Meddelelse af Koncession til Jernbaners Anlæg og Drift. Derefter er opstaaet Love om Statstilsynet med Jernbaner, og endelig er man naaet til forskellige særlige Lovregler vedrørende Driften af Jernbaner, saasom Befordringsbestemmelser, Bestemmelser angaaende Jernbaners Erstatningsansvar for Beskadigelse af Personer og Gods, strafferetlige Bestemmelser til Beskyttelse af Jernbanedriften o. s. v.

Ogsaa ved Fastsættelsen af Lovreglerne vedrørende *Sporvejes* Anlæg og Drift har man i stort Omfang maattet bygge paa de efterhaanden indvundne Erfaringer. De i 1862 her i Landet givne Lovregler vedrørende Anlæg og Drift af Sporveje ere affattede uden Forbilleder andetsteds fra, og i et Land som Tyskland har Sporvejsretten indtil en langt senere Tid

¹⁾ V. ROLL: Enzyklopädie des Eisenbahnwesens, 2den Udgave, IV Bind, 1913, S. 108 o. f.

hovedsagelig været en uskreven¹⁾. Da Sporvejsvæsenet er en nyere Fremtoning og tildels en Affødning af Jernbanevæsenets Udvikling, er man almindeligvis endnu ikke naaet til en saa udviklet Lovgivning vedrørende Sporveje som vedrørende Jernbaner. Almindeligvis (saaledes ogsaa her til Lands) er man kun naaet til at give Lovregler angaaende Meddelelse af Koncessioner til Sporvejes Anlæg og Drift²⁾.

Uagtet Danmark ikke hører til de Lande, i hvilke Jernbaner og Sporveje tidligst anlagdes, har Udviklingen af den danske Lovgivning vedrørende Anlæg og Drift af saadanne dog ogsaa maattet foregaa stykkevis. Ogsaa her har den Tilbøjelighed til at jævnstille Jernbaner og Sporveje med Landeveje — som hyppig kommer til Orde under Forhandlingen i Rigsdagen angaaende Jernbane- og Sporvejslove, og som vel delvis forklares derved, at Jernbaneanlæg i ældre Tid stadig lededes af tidligere Vejofficerer (Ingeniørofficerer, som ledede Vejbygningen) — øvet Indflydelse i forskellig Retning. Betegnende er det i saa Henseende at mærke sig, at Behandlingen af Jernbanesagerne ikke henlagdes til de Kontorer, under hvilke Befordringsvæsenet henhørte, men derimod til det Kontor, som havde med Landevejenes Anlæg og Bestyrelse at gøre. Som enkelte Vidnesbyrd om det anførtes Indvirkning paa vor Lovgivning kunne iøvrigt anføres Udtrykkene i Forordningen af 5. Marts 1845 angaaende Grundafstaaelser m. m. i Anledning af Jernbaners Anlæg, § 3³⁾ og § 20⁴⁾.

Ufuldstændigheden i Jernbane- og Sporvejslovgivningen — særlig i tidligere Tid — i Forbindelse med den Omstændig-

¹⁾ K. HILSE: Handbuch der Strassenbahnkunde, I Bind, S. 26

²⁾ v. STENGEL: Wörterbuch, II Bind, 1890, S. 577,

V. RÖLL: Enzyklopädie, 1ste Udgave, VII Bind, 1895, S. 3137.

³⁾ »Foruden at den i § 1 indrømmede Ret til Benyttelsen af Vejmateriale maa, navnlig med Hensyn til Sten, være de samme Indskrænkninger underkastet, som de, der ifølge den gældende Forskrift finde Sted for Vejvæsenet i Almindelighed. . . .«

⁴⁾ »Skulde i Tiden en anlagt Jernbane opgives. . . . og. . . . ikke blive overdraget til Vejvæsenet eller Andre for deraf. . . . at danne en almindelig Vej, ...«

hed, at den private almindeligvis kun i enkelte Retninger berøres af Lovbestemmelserne vedrørende Jernbaner og Sporveje, har medført, at endog fundamentale Retsregler for dette Omraade kunne være ret ukendte, hvorfor man i adskillige Forhold vil være tilbøjelig til at overse Tilværelsen af specielle Lovregler og søge Besvarelsen af opstaaende Spørgsmaal fra den almindelige Lovgivnings Bestemmelser, ikke ud fra de specielle Jernbane- og Sporvejslove. Denne Fremgangsmaade vil let føre til ganske vildledende Resultater. Eksempelvis kan anføres, at naar der saaledes maatte rejses Spørgsmaal om, hvorvidt en vis Form for Benyttelse af et privat Spor uden særlig Tilladelse fra Statsmagtens Side er tilladelig, vilde det være urigtigt og misvisende at søge Besvarelsen i den bestaaende Næringslovgivning (Bestemmelserne om Vognmandsnæring) eller lign. i Stedet for i Jernbane- og Sporvejslovgivningen.

I det hele maa det under Hensyn til de herhen hørende Forholds Ejendommelighed være Princippet ved Undersøgelsen af, hvilke Regler der i en eller anden Retning ere gældende med Hensyn til Anlæg og Drift af Jernbaner og Sporveje, at man i første Række søger Besvarelsen ud fra de bestaaende specielle Love og andre Bestemmelser vedrørende saadanne og fra de herved fastslaaede Grundsætninger, og at man kun, hvor Vejledning her ikke kan faas, tyer til Lovgivningens almindelige Bestemmelser.
